

TASVIRIY SAN'ATNING INSON TABIATIGA TASIRI

Shoymuradov Toxir Zomonovich

Guliston davlat universiteti San'at fakulteti

“Amaliy san'at va dizayin ” kafedrasi o'qituvchisi

Boqiyeva Tahmina Bunyodovna

Guliston davlat universiteti San'at fakulteti

“Amaliy san'at va dizayin ” kafedrasi

Rangtasvir (dastgohli) yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada, tasviriy san'atning inson tabiatiga ta'siri shuningdek, uning psixologik, estetik va ijtimoiy jihatlari ko'rib chiqiladi, san'atning inson hayotidagi o'rni va ahamiyati haqida fikrlar bildirilib, zamonaviy tadqiqotlar misollar bilan tasdiqlanadi.*

Kalit so'zlar: *Tasviriy san'at, psixologik, estetik, tabiat, asar, his-tuyg'ular, rassom, ijodkor, rang, madaniyat.*

Tasviriy san'at inson his-tuyg'ularini ifodalash va ular bilan bog'lanishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi. Rassomlar o'z asarlarida turli xil emotsiyalarni aks ettirib, tomoshabinda o'z his-tuyg'ularini qo'zg'atishadi. Masalan, Vincent van Goghning “Yulduzli tun” asaridagi ranglar va chiziqlar ko'pchilikda xayolparastlik, ichki iztirob va hayotdagi murakkab hislarni uyg'otadi. Ushbu asar orqali rassom nafaqat tashqi dunyoni, balki o'zining ichki kechinmalarini ham aks ettiradi, bu esa tomoshabinlar uchun o'z his-tuyg'ularini anglash va ifodalash imkoniyatini yaratadi. Tasviriy san'at asarlari orqali his-tuyg'ularni aks ettirish jarayoni psixologik jihatdan juda muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'atga bo'lgan qiziqish va undan foydalanish odamlarning ruhiy holatini yaxshilashi, stressni kamaytirishi va kayfiyatini ko'tarishi mumkin. Psixologik nazariyalar va tadqiqotlar asosida, san'at asarlarini ko'rish va ular bilan muloqot qilish insonning emotsional holatini o'zgartiradi. Masalan, san'at asarlarini tomosha qilish jarayonida tomoshabinlar o'zlariga xos hissiyotlar, xotira va e'tiborlarini faollashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, san'at asarlari orqali ta'sir qilish mexanizmlarini tushunish muhim ahamiyatga ega. Rassomlar ranglar, chiziqlar va kompozitsiya yordamida tomoshabinlarning hissiy qabulini boshqarishadi. Ranglar inson psixologiyasiga ta'sir ko'rsatishi ma'lum. Masalan, qizil rang energiya va ehtirosni, ko'k rang esa xotirjamlik va tinchlikni anglatadi. Shunday qilib, rassomlar o'z asarlarida ranglar va shakllarni strategik ravishda tanlash orqali tomoshabinning hissiy reaksiya berishini shakllantirishi mumkin. San'at terapiyasi san'at asarlarini yaratish va baholash jarayonida insonning ruhiy salomatligini yaxshilash uchun qo'llaniladigan psixologik yondashuvdir.

Rassomlar tomonidan yaratilgan asarlar tomoshabinlarning his-tuyg'ularini uyg'otishi, ruhiy holatini yaxshilashi va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirishi mumkin. Tasviriy san'at nafaqat estetik tajriba, balki insonlarning ichki dunyosini tushunish va ifodalash vositasi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Tasviriy san'atning estetik jihati inson tabiatiga ta'sir

ko'rsatishda muhim rol o'ynaydi. Estetik tajriba odamlarning go'zallikni, hamohanglikni va simmetriyaning ahamiyatini anglashiga yordam beradi. San'at asarlaridagi estetik qadriyatlar ko'pincha shakl, rang, kompozitsiya va materiallar orqali ifodalanadi.

Rassomlar o'z asarlarida har bir elementni diqqat bilan tanlaydilar, bu esa tomoshabinning hissiy tajribasini boyitadi va san'at asarining ma'nosini chuqurlashtiradi. Tasviriy san'at asarlari ko'rish va his qilish jarayonida tomoshabinlarni o'z his-tuyg'ularini, fikrlarini va xotiralarini yodga olishga undaydi. Odamlar asarni tomosha qilish yoki yaratish orqali o'z ichki ijodkorligini, fikrlash qobiliyatini va tasavvurini rivojlantiradilar. San'at jarayonida ijodkorlik o'z-o'zidan yuzaga keladi; bu esa shaxsning muammolarni hal qilishda yangi yondashuvlarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Ijodkorlik san'at bilan bog'liq bo'lmasligi mumkin, balki hayotning boshqa jabhalarida ham ko'rinadi. Tasviriy san'at orqali odamlar bir-birlari bilan muloqot qilish, fikr almashish va o'zaro tushunish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, san'at ko'rgazmalari va ijodiy tadbirlar odamlarni birlashtirib, ularning fikrlash tarzlarini va ijtimoiy munosabatlarini rivojlantiradi. Bunday aloqalar odamlarni o'zaro muhokama qilishga, fikrlar va his-tuyg'ularni o'rtoqlashishga undaydi. Shu tariqa, tasviriy san'atning estetik jihati inson tabiatini boyitishda, ijodkorlikni rivojlantirishda va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Estetik tajribalar nafaqat shaxsiy, balki ijtimoiy darajada ham ahamiyatga ega bo'lib, insonlar o'rtasida birlashtiruvchi kuch sifatida xizmat qiladi. Bu esa san'atning inson hayotidagi ahamiyatini yanada oshiradi va uning ta'sirini yanada kengaytiradi. Har bir madaniyatda san'at o'zining o'ziga xos xususiyatlariga ega bo'lib, insonlarning fikrlash tarzi, ijtimoiy munosabatlari va urf-odatlarini haqida ma'lumot beradi. Madaniyatlar o'rtasida farqlar mavjud bo'lsa-da, san'at insoniyatning umumiy tajribasini ifodalovchi kuchli vosita hisoblanadi. Bunday san'at asarlari o'sha davr odamlarining hayoti, e'tiqodlari va qadriyatlari haqida chuqur ma'lumot beradi. Har bir millat va xalq o'z madaniyatini, urf-odatlarini va tarixini aks ettiruvchi san'at asarlariga ega. Masalan, O'zbekistonning an'anaviy tasviriy san'ati, o'zining rang-barangligi, naqshlari va an'anaviy uslublari bilan tanilgan. Ushbu san'at asarlari orqali o'zbek xalqining tarixi, madaniyati va urf-odatlarini aks etadi.

Tasviriy san'at nafaqat shaxsiy his-tuyg'ularni ifodalash, balki jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni ko'tarish vositasi sifatida ham ishlatiladi. Tasviriy san'atning globalizatsiya jarayonida ahamiyati ham oshmoqda. Turli madaniyatlar orasida san'at almashinuvi amalga oshmoqda, bu esa bir-birining madaniyatini tushunish va qadrini oshirishga yordam beradi. Tasviriy san'at inson tabiatiga ta'sir ko'rsatishda ko'plab ijtimoiy va madaniy jihatlarni o'z ichiga oladi. San'at asarlari orqali madaniy identitet, tarixiy xotira va ijtimoiy munosabatlar aks etadi. U insonlar orasida birlashtiruvchi kuch bo'lib, o'zaro tushunish va qo'llab-quvvatlashni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Tasviriy san'at, shunday qilib, jamiyatning o'ziga xos xususiyatlarini ochib berish va insoniyatning umumiy tajribasini shakllantirishda asosiy vosita bo'lib qoladi.

Milliy san'at asarlari bir xalqning madaniy merosini saqlab qolish va avlodlarga yetkazishda muhim ahamiyatga ega. Ular xalqning tarixiy yo'nalishini, urf-odatlarini va qadriyatlarini aks ettiruvchi muhim manba sifatida xizmat qiladi. Tasviriy san'at asarlari,

ayniqsa, an'anaviy qo'shiq va raqslar, tasviriy san'at, naqqoshlik va haykaltaroshlik orqali o'z xalqining madaniy identitetini yaratadi. Ushbu asarlar orqali odamlar o'z tarixini, an'analarini va madaniyatini anglashadi, o'zligini his etishadi. Bunday jarayon milliy ongini shakllantirishga, xalqni birlashtirishga va kelajak avlodlarga madaniy merosni yetkazishga yordam beradi. Shulardan, O'zbekistonning an'anaviy san'ati nafaqat go'zallikni, balki tarixiy va madaniy ma'noni ham o'z ichiga oladi. Shuningdek, san'at ijtimoiy muammolarni, adolatsizlik va ijtimoiy tengsizlik kabi masalalarni ko'tarishda kuchli vosita sifatida xizmat qiladi. Bunday san'at asarlari ko'pincha jamiyatdagi muammolarni yoritish va ularni hal etish uchun ijodiy yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

Rassomlar o'z ishlarini global miqyosda taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa san'atni yanada ommalashtiradi va yanada ko'proq odamlar uchun mavjud qiladi. Masalan, har bir kishi o'z iste'dodini yoki ishini ijtimoiy tarmoqda joylashtirib, keng auditoriya bilan muloqot qilish, o'ziga xos tarzda fikr va his-tuyg'ularini baham ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada, bu yangi ijodiy platformalar san'at asarlarini yaratish jarayoniga yangi g'oyalarni kiritishga ham yordam beradi. Ijtimoiy tarmoqlar shuningdek, san'at muhokamalari va bahs-munozaralarini keltirib chiqaradi. Foydalanuvchilar san'at asarlarini ko'rib, ularga o'z fikrlarini bildirishlari mumkin. Bu jarayon, shuningdek, san'atning muayyan tushunchalari va ijtimoiy masalalar haqida ommaviy fikrlarni shakllantirishga yordam beradi. Bunday muloqotlar san'at asarlarini yanada qadrlashga va san'atning zamonaviy ijtimoiy masalalarga ta'sirini anglashga yordam beradi.

Bundan tashqari, ijtimoiy tarmoqlar san'atni faqat ko'rish va baham ko'rish imkoniyatini emas, balki tomoshabinlar va rassomlar o'rtasida muloqotni rivojlantiradi. Foydalanuvchilar rassomlar bilan bevosita muloqot qilish, ularning ish jarayoni, g'oyalari va ijodiy faoliyati haqida bilib olish imkoniyatiga ega. Bu esa tomoshabinlarni san'at jarayoniga jalb etadi va rassomlarni ilhomlantiradi. Rassomlar o'z ishlarini taqdim etish jarayonida tomoshabinlardan to'g'ridan-to'g'ri fikr va takliflar olishlari mumkin, bu esa ijodiy jarayonni yanada boyitadi. Ijtimoiy tarmoqlar orqali olingan fikrlar va mulohazalar rassomlarni o'z asarlarida yangi yo'nalishlarni, mavzularni va uslublarni kashf etishga undaydi. Odamlarning izohlari va tavsiyalari tasviriy san'atning rivojlanishiga va o'zgarishiga yordam beradi, shuningdek, rassomlarning o'z ijodiy qobiliyatlarini o'stirishga imkoniyat yaratadi. Natijadan kelib chiqib, zamonaviy davrda tasviriy san'at ijtimoiy tarmoqlar orqali nafaqat ommalashadi, balki ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi. San'at asarlarini baham ko'rish, o'z fikrlarini ifodalash va ijtimoiy muloqotlar yaratish orqali san'at nafaqat estetik qadriyatlarini, balki jamiyatdagi ijtimoiy masalalarni ham yoritadi. Bu jarayon tasviriy san'atning kuchini va ahamiyatini yanada oshiradi, insonlarni birlashtiradi va ijodiy muloqotni rivojlantiradi.

Tasviriy san'at inson tabiatiga ta'sir ko'rsatishda ko'plab jihatlarni o'z ichiga oladi. U nafaqat hissiy, balki estetik va ijtimoiy jihatdan ham insonlarni boyitadi. Tasviriy san'at asarlari orqali insonlar o'z his-tuyg'ularini ifodalash, estetik tajriba orttirish va madaniy identitetni anglash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shunday qilib, tasviriy san'at inson hayotining ajralmas qismi bo'lib, ularning ruhiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Bohodirovna, K. D. (2024). TASVIRIY SAN'ATDA O'ZBEK MILLIY O'YINLARI KOMPOZITSIYASINING YORITILISHI VA UNING TARBIYAVIY AHAMIYATI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 7(12), 34-37.

2.Bohodirovna, K. D. (2024). TASVIRIY SAN'AT VA FALSAFA O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK HAMDA ULARDAGI ESTETIK TUSHUNCHALARNING INSONIYAT MADANIYATIGA TA'SIRI. *Научный Фокус*, 2(19), 356-358.

3.Boxodirovna, K. D. (2025). KOMPOZITSIYANING O 'ZIGA XOS QONUNIYATLARI VA ULARNING AHAMIYATI. *MASTERS*, 3(2), 137-141.

4.Boxodirovna, K. D., & Bunyodovna, B. T. (2025). PUANTILIZM VA ABSTRAKTSIYA USLUBLARIDA" BAHOR IFORI" MAVZUSI. *MASTERS*, 3(2), 142-146.

5.Boxodirovna, K. D. (2025). KOMPOZITSIYA FANINI O 'QITISHDAGI INNOVATSION USULLARINING AHAMIYATI. *YOSH OLIMLAR, MAGISTR VA IQTIDORLI TALABALARNING ILMIY FAOLIYATINI OSHIRISHDA ULARGA QARATILGAN KREATIV G 'OYALAR, YECHIM VA TAKLIFLAR*, 3(26), 35-39.

6.Boxodirovna, K. D. (2025). TASVIRIY SAN'ATDA INSON QIYOFASIDAN CHIZGILARNI BAJARISH. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 4(43), 144-148.

7.Karshiboeva, D. B. (2025). THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE METHODS IN TEACHING COMPOSITION. *Экономика и социум*, (3-1 (130)), 147-151.

8.Karshiboeva, D. B. (2025). THE ROLE OF COMPOSITION IN ACTIVATION OF CREATIVE ABILITIES. *Экономика и социум*, (3-1 (130)), 152-156.